

MAKTABDA FIZIKA TA'LIMIDA DAVRLASHTIRISHNING ASOSLARI

Asetova Sarbiyke Alewovna

Qaraqalpag'iston Respublikasi Qonliqo'l tumani

4-umumiy o'rta ta'lim maktabi

Fizika fani o'qituvchisi

Annotatsiya – Ushbu maqolada fizika ta'limida ta'lim davrlarini o'rganish haqida ilmiy fikrlar bayon etilgan. Ilmiy fikrlar faktlarga asoslanib xulosalangan.

Kalit so'zlar – Ta'lim, davr, fizika, bilim, o'quvchi, bola, davrlashtirish, texnologiya, pedagogika.

Pedagogik texnologiyada ta'lim ning davriyligi markaziy muammolardan biridir. Fizika ta'limi davrlarini o'rganish, ularni ajratisho'lchovlarini aniqlash, oldingi davrdan keyingisini farq qilish, o'quv ishlari davrlarini qat'iy chegaralash, shubhasiz, qator yutuqlarga olib keladi: har bir davr uchun yaroqii ta'lim vositalarini tanlash imkoniyatlarini kengaytiradi; davrdan davrgao'tgan sario'rganilgan va endio'rganiladigan bilimlaro'rtasidagi aloqadorlikni ta'minlash uchun imkoniyatlar yaratiladi; u yoki buo'quv materialini to'liqo'zlashtirish uchun zamiriy takrorlash chegarasi aniqlanadi; ta'limning oqilona harakati uchun shart-sharoit tayyorlanadi.

Ta'limning real harakatida bir akto'zidan oldingi aktning oqibati, uning yakunlanishi bundan keyin keladigan aktning sababi shaklida amal qiladi. Ta'lim jarayoni sabab va oqibat shaklidagi bog'lan ishlarga boy jarayon bo'lib, hozirgi natija oldin erishilgan natijalarning davomi, bundan keyin amalga oshiriladigan maqsadlaming vositasi sifatida qaraladi. Masalan, gorizont haqida tushuncha hosil qilish jarayonini olib ko'raylik. Buning uchun tekis joyda kuzatisho'tkazilib, ko'z ilg'agan joy qayd etiladi, so'ngra nisbatan past joyda kuzatisho'tkazilib, ko'z ilg'agan joy qayd etiladi. Tekis va past joydan atrofni kuzatishdagi farqlar aniqlanadi: tekis joyda past joyga nisbatan ko'proq yerni payqaymiz. Endi kuzatish yanada balandroq - maktab yonidagi tepacha ustida olib boriladi. Qancha balandlikka ko'tarilsak, ko'zim iz shuncha ko'p joyni ko'ra boshlaymiz. Kuzatish asosida gorizontga ta'rif beriladi: Yer yuzasining tevarak-atrofimizda ko'rinib turgan qismi gorizont deyiladi. Gorizontga ta'rif berguncha uchta ta'lim akti tashkil etiladi: past joydan turib tevarak-atrofni kuzatish; tekislikda turib tevarak-atrofni kuzatish; nisbatan baland joydan turib tevarak-atrofni kuzatish. Uch holatdao'quvchilar kuzatish ini tashkil etisho'qitish maqsadi, berilgan holatlarda kuzatisho'quv maqsadlaridir.o'qitish vao'qish maqsadlari ta'lim aktlaridao'zaro tutashib

yangi shaklni oladi. Shu yangi shaklo'qitish vao'qish maqsadlariningo'zaro tutashgan nuqtasi bo'lib, uning evazigao'quvchilar gorizontni his qilishadi. Fizika ta'lim ining bir aktida erishilgan natija keyingi aktning amal qilishida, uning yuz berishida vosita rolini bajaradi. Erishilgan natija (tekislikda turib kuzatish) yangi maqsad qo'yish (balandlikka chiqib tevarakatrofni kuzatish), uni amalga oshirish uchun vositaga aylanadi.

Aktlarning barchasi amalga oshgach, o'quvchi ongida gorizontning obrazi – yer yuzasining tevarak-atrofimizda ko'rinib turgan qismi shakllanadi. Natijalarning qo'shilishi ongda gorizont to'g'risidagi tasavvurlarning kengayishiga sabab bo'ladi. Gorizont to'g'risidagi ongda hosil qilingan obraz - gorizontning tim soli ta'lim bosqichiga taalluqlidir.

Xuddi shu yerda yana bir hodisani farqlash ehtiyoji tug'iladi: ta'lim zvenolari ta'lim akti yoki bosqichlaridan qanday ajratiladi? Akt ta'lim jarayonining tashkiliy borishida, bosqich uning tashkiliy yakunlanishida ko'zga tashlanadi. Binobarin, ta'lim jarayoni aktlari, bosqich lari uning zvenolariga nisbatan ko'proq pedagogik ahamiyatga ega. Ta'limning har bir zvenosidao'quvchi o'rganilayotgano'quv materiali xususidao'ylaydi, ko'nikma, malakalami takomillashtiradi, ma'lum bir yangilikni idrok qiladi. Ta'lim jarayoni zvenosi uning akt, bosqich, davrlariga nisbatan ko'proq psixologik qimmatga ega.

Fizika ta'limi jarayoni akt, bosqichlaridao'qituvchi vao'quvchi faoliyatiga oid vositalar hamo'zaro muvofiqlashadi. o'qituvchida gorizont to'g'risida tushuncha mavjud, u qanchalik balandlikdan kuzatsa, gorizont doirasining shuncha kengayishini, gorizont chizig'ini biladi. U ta'lim jarayonining real harakatidao'z faoliyatini bolalarbop tashkil etish mahoratiga ham ega.

O'qituvchi fizikaviy mavzuga oid bilimlari bolalarbop shaklga aylantirish yo'li bilano'z ixtiyoridagi vositalario'quvchilar uchun vositaga aylantiradi: tekis, past, baland joyda turib kuzatishni taklif qiladi. o'qituvchio'zidagi vositalami qo'llab, o'quvchilari kuzatishga jalb qiladi, o'quvchilar esa kuzatish vositasida tevarak-atrofdagi yening ko'zga tashlangan qismi, ufq chizig'ini, bu chiziqning past, tekis, balandlikka qarab o'zgarishini kuzatadi. Kuzatish yo'li bilan o'quvchilar qancha balandlikka ko'tarilib kuzatish olib borishsa, ufqning shuncha kengayishini payqay boshlashadi.

Fizika ta'limining ilk davri o'rganilayotgan mavzu doirasida axborotlar to'plash bilan xarakterlidir. Bir kesma chiziq ustiga son-sanoqsiz nuqtalarni joylashtirish mumkin bo'lganidek, o'quvchilar uchun axborot manbalari, axborotlario'rganish usullari ham nihoyatda ko'p.

Adabiyotlar:

1. Turdiqulov E., M usayeva M . Fizika ta 'lim ida yangi pedagogik texnologiyalar// Xalq ta'limi. -2004.- № 4.- 9 3 -9 9 -b .
2. Tursunmetov K, Xudoyberganov A. Fizikadan praktikum: Akademik litsey va KX uchun o'quv qo'llanma. -T : O 'qituvchi, 2002. -238-b.
3. Усмонова М.Н., Педагогическое тести рование: история развития и современное состоян и я. -Т .: Адолат, 1995. с. 159.
4. Farberman B.L. Ilg'or pedagogik texnologiyalar. - T .: 1999 84-b.